

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Чернухи Надії Миколаївни

на дисертаційне дослідження **Юник Олесі Олегівни**

«ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ РЕПУТАЦІЇ

ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»,

подане на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 – Освітні педагогічні науки,

галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Аналіз тексту дисертаційної роботи Юник Олесі Олегівни та опублікованих нею наукових праць уможливив представлення розгорнутої характеристики основних результатів дослідження та визначення відповідності дисертаційної роботи сучасним вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії.

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Сучасні виклики, поставлені суспільствами розвинених країн світу щодо підготовки креативних, компетентних та конкурентоспроможних педагогічних кадрів, обумовлені стійкою тенденцією, спрямованою на розробку інноваційних технологій формування позитивної репутації як закладів вищої освіти, так і їх фахівців.

Поняття «позитивна репутація особистості» вже тривалий час розглядається у працях з політології, юриспруденції, психології, соціології та інших галузей науки. На жаль, ані «позитивна репутація закладу вищої освіти», ані «позитивна репутація викладача закладу вищої освіти» поки що не стали об'єктом спеціальних досліджень. Натомість, від рівня сформованості та модальності означених феноменів залежить успішність та ефективність педагогічної діяльності окресленої особистості у вищій школі та поза її межами. Маючи практичний досвід роботи у закладах вищої освіти, можу підтвердити виявлене здобувачкою певне протиріччя між бажанням науково-педагогічних фахівців та їх прагненням проявляти позитивну репутацію і відсутністю у них методично обґрунтованих технологій досягнення поставленої мети. Це дійсно змушує фахівців послуговуватись лише інтуїтивно

віднайденими несистемними методами і прийомами формування позитивного полюсу модальності означеного феномену. З огляду на вищезазначене, тема дисертаційного дослідження Юник Олесі Олегівни є актуальною.

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що представлена дисертація є складовою плану науково-дослідної роботи кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, адже науковою темою кафедри є «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (вона затверджена її кворумом 26 грудня 2023 року, протокол №5).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Високий ступінь достовірності результатів дослідження Олесі Юник підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, детальним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації. Окрім цього, достовірність результатів дисертаційної роботи також обумовлена об'єднаним методологічним підґрунтям комплексного, інтегративного та смислового підходів, відповідністю теоретичних та емпіричних методів дослідження процесам досягнення мети і виконання поставлених завдань. На основі аналізу науково-теоретичних засад вивчення актуальної проблеми, а також проведеного педагогічного дослідження процесу формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності дисертанткою розроблено і експериментально апробовано сукупність авторських форм, методів, прийомів, принципів, педагогічних умов та алгоритмічних самоустановок на досягнення поставленої мети з урахуванням сучасних досягнень різних галузей науки (маркетингу, менеджменту, бухгалтерського обліку та аудиту, юриспруденції, політології, соціології, психології і педагогіки).

Схвальним є те, що дисертаційна робота Олесі Юник ґрунтується на розгалуженій джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, наукові статті у фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали

науково-практичних конференцій, семінарів, колективні та одноосібні монографії тощо), яка містить багатоаспектні підходи, різноманітні ідеї й погляди щодо сутності та специфіки досліджуваної проблеми. Багатоаспектність та розгалуженість джерельної бази свідчить про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та практичних рекомендацій щодо формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності.

Не викликає сумніву наукова новизна дослідження, яка полягає в тому, що *вперше*:

- представлено нову концепцію формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності;

- обґрунтовано сутність поняття «репутація викладача закладу вищої освіти»;

- розроблено критерії та параметри оцінювання позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності;

- запропоновано педагогічний інструментарій цілеспрямованого формування означеного феномену з визначенням самоустановок, реалізація яких забезпечує досягнення позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності.

Удосконалено методи досягнення бажаного результату викладачем закладу вищої освіти в комунікативній взаємодії з цільовою студентською аудиторією.

Подальшого розвитку дістали методи і прийоми педагогічного управління процесом цілеспрямованого формування позитивного іміджу викладача закладу вищої освіти під час його професійної діяльності.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення дослідження полягає у розробці Олесею Олегівною педагогічного інструментарію оцінювання стану сформованості репутації викладача закладу вищої освіти під час професійної діяльності. Критеріями оцінювання досліджуваного феномену виступають його основні ознаки та

властивості, завдяки яким можливо встановити ступінь сформованості репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності, а параметри їх оцінювання допомагають відобразити специфічні аспекти заданих критеріїв. Першим критерієм оцінювання досліджуваного феномену, за переконаннями О. Юник, виступає *інтенсивність рефлексивно-мотиваційної спрямованості викладача закладу вищої освіти на формування позитивної репутації*. Означений критерій відображають такі параметри, як адекватність самооцінки проміжної результативності процесу формування репутації викладача закладу вищої освіти та його вмотивованість до цілеспрямованого формування її позитивного полюсу модальності. Другим критерієм оцінювання репутації викладача закладу вищої освіти, на думку здобувачки, постає *міра вираженості полюсу модальності в оцінці означеного феномену*, а його параметрами — обізнаність цільової аудиторії про репутаційні недоліки викладача закладу вищої освіти (порушення академічної доброчесності, педагогічної етики, моральних принципів тощо) та обізнаність цільової аудиторії про його репутаційні чесноти (особистісні, професійні, соціальні тощо). Третім критерієм оцінювання репутації викладача закладу вищої є *ступінь прояву комунікативно-результативного аспекту означеного феномену*. Цей критерій, за дослідженням О. Юник, відображають такі параметри, як релевантність репутаційних якостей викладача закладу вищої освіти системі ціннісних орієнтирів цільової аудиторії та сформованість у нього умінь і навичок самопрезентації.

Практична значущість дослідження Юник Олесі зумовлюється тим, що запропоновані у дисертаційній роботі педагогічні принципи, рекомендації, форми та методи можуть використовуватись у процесі професійної діяльності викладача закладу вищої освіти. Вихідні положення дисертаційної роботи також можуть використовуватись у лекційних курсах «Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Педагогічна психологія», «Фахова педагогіка вищої школи» тощо.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність

встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Структура дисертаційного дослідження є логічною, послідовність розділів та підрозділів відповідає черговості виконання поставлених завдань, сформульовані висновки забезпечують завершеність роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, переліку використаних джерел до кожного з розділів, загальних висновків та додатків.

У *вступі* на основі розкритої актуальності проблеми дослідження точно й виважено сформульовано науковий апарат дисертаційної роботи, окреслено мету, поставлено основні завдання, конкретизовано теоретичні та емпіричні методи дослідження, визначено наукову новизну, а також теоретичне й практичне значення дисертаційної роботи.

У першому розділі — *«Теоретичні основи формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності»* — розкрито сутність поняття «репутація викладача закладу вищої освіти». Означений феномен інтерпретовано як *суспільну думку про його носія, сформовану на основі інформації, отриманої цільовою аудиторією завдяки особистому або опосередкованому знайомству з його здібностями, досягненнями і чеснотами, а також негативними особистісними і професійними рисами та якостями, проявленими у процесі фахової діяльності, з чітким полюсом модальності та рівнем сформованості*. Олесею Юник доведено, що поняття «репутація викладача закладу вищої освіти» є модальним, оскільки передбачає наявність позитивної або негативної оцінки у представників цільової аудиторії.

Здобувачкою з'ясовано, що репутація викладача закладу вищої освіти складається з трьох компонентів, а саме: рефлексивно-мотиваційного, модально-інформаційного та діяльнісно-результативного.

Не викликає сумніву висунута теза О. Юник, що означений феномен проявляється на інтрасуб'єктному, локальному, соціальному та глобальному рівнях. На першому (інтрасуб'єктному) рівні прояв означеного феномену

відбувається у свідомості й підсвідомості фахівця вищої школи завдяки здійсненню ним внутрішньої оцінки проміжної результативності процесу репутаціювання. Означена самооцінка, спираючись на почуття гідності її носія, передбачає зіставлення ним власних можливостей, здібностей та репутаційних переваг з очікуваннями інших осіб.

Абсолютно погоджуюсь з твердженням О. Юник, що цільовою аудиторією викладача закладу вищої освіти на другому (локальному) рівні виступають студенти академічних груп, колектив кафедри та ін., адже означений рівень характеризується суб'єктивним оцінюванням репутації її носія у результаті його особистої комунікативної взаємодії з іншими учасниками навчального процесу. Цільовою аудиторією педагога вищої школи на третьому (соціальному) рівні виступають не конкретні особи, а соціальні групи, відповідно, суспільна (соціальна) думка про нього формується завдяки зіставленню останніми репутаційних дій та висловлювань репутанта із домінуючими у суспільстві. Цільовою аудиторією викладача закладу вищої освіти на заключному (глобальному) рівні прояву досліджуваного феномену виступає соціум загалом (утворений із кількісно масштабних соціальних груп), який здійснює оцінювання носія репутації завдяки визнанню його діяльності та репутаційних переваг (особистісних якостей, професійних дій та висловлювань) суспільно значущими на світовому або принаймні загальнонаціональному рівні.

У другому розділі — **«Методологічні засади дослідження проблеми формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності»** — визначено критерії та параметри досліджуваного феномену з урахуванням специфіки їх оцінювання, а також запропоновано розмежування стану його сформованості не тільки за полюсами модальності (позитивний або негативний), а й рівнями — високий, середній, низький та дуже низький.

У цьому розділі Олесею Олегівною описано діагностику стану сформованості репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності, яка проводилась на базі трьох закладів вищої освіти. Саме це надало

зможу здобувачці констатувати: теорія підготовки викладача закладу вищої освіти та його професійна діяльність потребують ефективних технологій цілеспрямованого формування позитивного полюсу модальності репутації фахівця.

Схвальної оцінки заслуговує і третій розділ дисертаційної роботи **«Експериментальна робота з удосконалення процесу формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти»**. Він присвячений реалізації трьохетапного алгоритму проведення формувального експерименту, де:

перший етап (методичний) спрямовувався на розробку педагогічного інструментарію формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності з обґрунтуванням педагогічних умов цілеспрямованого формування означеного феномену, а також алгоритмічних самоустановок щодо їх створення;

другий етап (структурно-організаційний) мав на меті здійснення відбору учасників формувального експерименту та їх розподілу на контрольну (КГ) й експериментальну (ЕГ) групи з подальшою перевіркою дієздатності розробленого педагогічного інструментарію формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності;

третій етап (результативний) передбачав математичну обробку та аналіз експериментальних даних, отриманих по завершенні апробації розробленого педагогічного інструментарію цілеспрямованого формування позитивної репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності.

Заслуговує схвальної оцінки науковий стиль викладу матеріалу цього (третього) розділу дисертаційної роботи (сс. 138–189). Взірцевими є чіткість та лаконічність опису педагогічного інструментарію формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти у професійній діяльності (форм, методів, прийомів, принципів, педагогічних умов та алгоритмічних самоустановок) з урахуванням сучасних досягнень різних галузей науки (маркетингу, менеджменту, бухгалтерського обліку та аудиту,

юриспруденції, політології, соціології, психології і педагогіки). Підтвердженням досконалості наукового стилю Олесі Юник є опис трьох *педагогічних умов* цілеспрямованого, а не стихійного, формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти у процесі професійної діяльності, створення яких відбувається засобами алгоритмічних самоустановок.

Перша педагогічна умова формування досліджуваного феномену забезпечує усвідомлення важливості володіння ним позитивним полюсом модальності репутації, яке можливе лише за цілеспрямованого докладання власних ресурсів (часових, енергетичних, фінансових тощо), а не очікування позитивного результату від «пасивного репутаціювання» (процесу формування репутації, який відбувається без активної участі його носія та здебільшого призводить до «закріпленості» саме негативного полюсу модальності репутації у представників цільової аудиторії).

Досягненню цілеспрямованого формування досліджуваного феномену, за переконанням О. Юник, сприяє також створення *другої педагогічної умови*, яка забезпечує цілеспрямовану планомірну позитивізацію наявного полюсу модальності (як негативного, так і позитивного) поточної репутації викладача закладу вищої освіти.

Окрім цього, Олесею Олегівною експериментально доведено, що процесу цілеспрямованого формування позитивного полюсу модальності репутації викладача закладу вищої освіти також сприяє створення *третьої педагогічної умови*, яка забезпечує усвідомлення викладачем закладу вищої освіти впливовості ключових цінностей, принципів та особливостей поведінки його найближчого освітньо-професійного оточення на успішність процесу репутаціювання, а також розуміння важливості вчинення ним активних дій самопрезентаційного характеру задля формування власної позитивної репутації у різних форматах (*офлайн- та digital-репутації*).

5. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою

результатів, варто вказати на окремі дискусійні положення та висловити деякі зауваження й побажання до змісту роботи.

1. На рисунку 3.1 (с. 141) відображено структурно-функціональну модель формування репутації викладача закладу вищої освіти, де значний вплив на репутацію означеного фахівця здійснює репутація закладу вищої освіти, в якому він працює. Дисертація значно б виграла, якби у ній було поглиблено досліджено специфіку впливу репутації закладу вищої освіти на репутацію його науково-педагогічних працівників.

2. В анкеті №3 (дод. А.1.3) використано метод репутаційного псевдоінформування для встановлення ступеня сформованості полюсу модальності (позитивного чи негативного) репутації викладача закладу вищої освіти за певним параметром. Разом з тим, поза увагою залишилась нульова (нейтральна) його репутація, ступінь сформованості якої чомусь не визначався.

3. У дисертації вказано, що захист репутації викладача закладу вищої освіти є одним із напрямів репутаційного менеджменту. Саме тому доцільним було б ширше розглянути можливість навмисного псування його репутації, зокрема завдяки застосуванню сучасних інтернет-технологій: дідфейків, штучного інтелекту, розповсюдження конфіденційної інформації тощо з метою окреслення конкретних способів протидії.

4. У контексті предметного поля дослідження варто уточнити, які дисципліни доцільно включити до навчальних планів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для вивчення аспірантами специфіки формування позитивної репутації викладача вишу.

5. У підрозділі 1.1 досить чітко розмежовується зміст понять «репутація», «імідж», «авторитет», «престиж», «статус», «компетентність», «прагнення до постійного самовдосконалення», «честь» та «гідність» тощо з окресленням особливостей їх застосування у педагогічній сфері. Водночас, дисертаційна робота набула б більшої довершеності, якби їх співвідношення між собою було представлено візуально за допомогою схем, рисунків чи таблиць.

Втім, наведені вище зауваження, рекомендації та побажання не впливають

